

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

8. juuli 2010*

Kohtuasjas C-334/08,

mille ese on EÜ artikli 226 alusel 18. juulil 2008 esitatud liikmesriigi kohustuste rik-
kumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Aresu ja A. Caeiros, kohtudokumentide kättetoi-
metamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Itaalia Vabariik, esindaja: I. Bruni, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Albenzio,
kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

keda toetab:

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: M. Lumma ja B. Klein, kohtudokumentide kätetoimetamise aadress Luxembourgis,

menetlusse astujad,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J.N. Cunha Rodrigues (ettekandja), kohtunikud A. Rosas, U. Löhmus, A. Ó Caoimh ja A. Arabadjiev,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: ametnik N. Nanchev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 17. detsembri 2009. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 15. aprilli 2010. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Oma hagiavalduses palub Euroopa Ühenduste Komisjon Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Itaalia Vabariik keeldus andmast komisjoni käsutusse omavahendeid, mis vastavad tollivõlale, mis tekkis selle tõttu, et Baris asuv Direzione compartimentale delle dogane per le Regioni Puglia e Basilicata (tolliameti Puglia ja Basilicata piirkondlik büroo) väljastas alates 27. veebruarist 1997 nõuetevastaselt load Tarantos C-tüüpi tolliladude asutamiseks ja haldamiseks, ning pärast seda tollikontrolli all töötlemise ja seestöötlemise load, mis tühistati 4. detsembril 2002, siis on Itaalia Vabariik rikkunud EÜ artiklist 10, nõukogu 29. septembri 2000. aasta otsuse 2000/597/EÜ, Euratom Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT L 253, lk 42; ELT eriväljaanne 01/03, lk 200) artiklist 8 ning nõukogu 22. mai 2000. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 1150/2000, millega rakendatakse ühenduste omavahendite süsteemi käsitlev otsus 94/728/EÜ, Euratom (EÜT L 130, lk 1; ELT eriväljaanne 01/03, lk 169) artiklitest 2, 6, 10, 11 ja 17 tulenevaid kohustusi. Õiguslik raamistik.

Liidu omavahendite süsteem

2 Liidu omavahendite valdkonda käsitlev nõukogu 31. oktoobri 1994. aasta otsus 94/728/EÜ, Euratom, Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT L 293, lk 9) tunnistati kehtetuks ja asendati 1. jaanuaril 2002 otsusega 2000/597.

3 Otsuse 2000/597 artikli 2 lõige 1 näeb ette:

„1. Järgmisi tulusid käsitatakse Euroopa Liidu eelarvesse kavandatud omavahenditena: [...]

ühise tollitariifistiku maksumäärad ja muud tollimaksud, mille ühenduste institutsioonid on kehtestanud või kehtestavad kolmandate riikidega kauplemise suhtes [...]

[...]”

4 Otsuse 2000/597 artikli 8 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid nõuavad artikli 2 lõike 1 punktides a ja b nimetatud ühenduste omavahendid sisse vastavalt siseriiklikele õigusaktidele, mida kohandatakse vajaduse korral ühenduse eeskirjade nõuete kohaselt.

Komisjon kontrollib regulaarselt siseriiklike õigusnorme, mis liikmesriigid on talle saatnud, edastab liikmesriikidele kohandused, mida ta peab ühenduse eeskirjade täitmisel vajalikuks, ja annab aru eelarvepädevatele institutsioonidele.

Liikmesriigid annavad artikli 2 lõike 1 punktides a–d ettenähtud vahendid komisjoni käsutusse.”

- 5 Määruse nr 1150/2000 I jaotisesse „Üldsätted” kuuluv artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva määruse kohaldamisel määratakse otsuse 94/728/EÜ, Euratom artikli 2 lõike 1 punktides a ja b märgitud ühenduse omavahendite maks kindlaks niipea, kui tollieeskirjades ettenähtud maksu arvestuskande ja võlgniku teavitamisega seotud tingimused on täidetud.”

- 6 Määruse nr 1150/2000 II jaotisse „Omavahendite raamatupidamisarvestus” kuuluva artikli 6 lõiked 1 ja 2 ning artikli 6 lõike 3 punktid a ja b näevad ette järgmist:

„1. Omavahendite raamatupidamisarvestust peab iga liikmesriigi riigikassa või iga liikmesriigi määratud asutus ning see jaguneb vastavalt vahendite liigile.

2. Omavahendite arvestamine lõpeb kõige varem kell 13.00 selle kuu viimasel tööpäeval, millal kindlaksmääramine toimus.

3. a) Vastavalt artiklile 2 kindlaksmääratud maksud tuleb käesoleva lõike punkti b alusel kanda raamatupidamisarvestusse [tuntud kui „A-arvestus”] hiljemalt esimesel tööpäeval pärast maksu kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäeva.

b) Kindlaksmääratud maksud, mis ei ole punktis a märgitud raamatupidamisarvestusse kantud, sest on veel sisse nõudmata ning mille kohta ei ole antud tagatist, kantakse punktis a ettenähtud aja jooksul eraldi raamatupidamisarvestusse [tuntud kui „B-arvestus”]. Liikmesriigid võivad kasutada seda korda juhul, kui kindlaksmääratud maksud, mille kohta on antud tagatis, vaidlustatakse ning need võivad vaidluste lahendamise tulemusena muutuda.”

7 Määruse nr 1150/2000 III jaotisse „Omavahendite kasutatavaks tegemine” kuuluva artikli 9 lõige 1 sätestab:

„Iga liikmesriik kannab omavahendid artiklis 10 ettenähtud korras kontole, mis avatakse komisjoni nimel liikmesriigi riigikassas või liikmesriigi määratud asutuses. [...]”

8 Määruse nr 1150/2000 artikli 10 lõige 1, mis kuulub samasse III jaotisesse, näeb ette:

„Pärast 10% mahaarvamist sissenõudmiskuludeks otsuse 94/728/EÜ, Euratom artikli 2 lõikes 3 ettenähtud korras tehakse kanne kõnealuse otsuse artikli 2 lõike 1 punktides a ja b märgitud omavahendite kohta hiljemalt maksu käesoleva määruse artiklis 2

ettenähtud korras kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäevale järgneval esimesel tööpäeval.

Artikli 6 lõike 3 punkti b alusel eraldi raamatupidamisarvestusse [B] kantud maksude puhul tuleb sissekanne teha siiski hiljemalt maksude sissenõudmise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäevale järgneval esimesel tööpäeval.”

- 9 Määruse nr 1150/2000 artikkel 11 sätestab:

„Asjaomased liikmesriigid peavad kõikide viivituste eest ülekannete tegemisel artikli 9 lõikes 1 märgitud kontole maksuma intressi liikmesriigi rahaturul lühiajaliste finantstehingute maksetähtpäeval kehtiva intressimäära alusel, mida on tõstetud kahe protsendi võrra. Intressimäärale lisandub 0,25 protsenti iga viivitatud kuu kohta. Suurendatud määra kohaldatakse kogu viivitusaja suhtes.”

- 10 Määruse nr 1150/2000 VII jaotisse „Kontrollimist käsitlevad sätted” kuuluva artikli 17 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada artiklis 2 kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjonile kasutatavaks tegemine käesolevas määruses ettenähtud korras.

2. Liikmesriigid on kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjoni käsutusse andmise kohustusest vabastatud ainult sellisel juhul, kui kõnealused summad

on vääramatut jõu tõttu sisse nõudmata jäänud. Lisaks sellele võivad liikmesriigid nende summade komisjonile kasutatavaks tegemise kohustuse täitmata jätta üksikjuhtudel, kui pärast kõnealuse juhtumiga seotud asjaolude põhjalikku hindamist ilmneb, et liikmesriikidest olenemata põhjustel ei ole makse kaua aega võimalik sisse nõuda. Sellised juhtumid tuleb nimetada lõikes 3 nimetatud aruandes, kui nendega seotud summad, konverteerituna omavääringusse eelmise kalendriaasta oktoobrikuu esimesel tööpäeval kehtinud kursi alusel, on üle 10 000 euro; selles aruandes tuleb esitada põhjused, miks liikmesriigil ei olnud võimalik kõnealuseid summasid kasutatavaks teha. Komisjon võib vajaduse korral edastada oma märkused asjaomastele liikmesriikidele kuue kuu jooksul.”

11 Määrust nr 1150/2000 muudeti nõukogu 16. novembri 2004. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 2028/2004 (ELT L 352, lk 1, edaspidi „muudetud määrus nr 1150/2000”), mis jõustus 28. novembril 2004.

12 Muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõige 2 sätestab:

„Liikmesriigid on vabastatud kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjoni käsutusse andmise kohustusest, kui neid ei ole võimalik sisse nõuda, kas:

a) vääramatut jõu tõttu või;

b) neist mittesõltuvatel teistel põhjustel.

Pädev haldusasutus kuulutab kindlaksmääratud maksudele vastavad summad oma otsusega sissenõudmisele mittekuuluvateks, kui ta leiab, et neid ei saa sisse nõuda.

Kindlaksmääratud maksudele vastavad summad kuulutatakse sissenõudmisele mittekuuluvateks hiljemalt viis aastat pärast kuupäeva, mil kooskõlas artikliga 2 maks kindlaks määrati ning haldusliku või kohtuliku edasikaebamise korral pärast lõpliku otsuse tegemise, teatamise või avaldamise kuupäeva.

Osamakse või osamaksete laekumisel algab maksimaalselt viieaastane ajavahemik viimase makse tegemise kuupäevast, kui sellega võlg ei kustunud.

Summad, mis on loetud või kuulutatud sissenõudmisele mittekuuluvateks, kustutatakse lõplikult artikli 6 lõike 3 punktis b osutatud eraldi raamatupidamisarvestusest [B]. Summad märgitakse ära artikli 6 lõike 4 punktis b osutatud kvartaliaruande lisas ja vajadusel artikli 6 lõikes 5 osutatud kvartaliaruandes.”

Kohtueelne menetlus

- ¹³ Pärast Taranto (Itaalia) tolliasutuses toimunud rikkumiste kohta esitatud kaebuse saamist palus komisjon 27. oktoobri 2003. aasta kirjas Itaalia ametiasutustel anda selles küsimuses selgitusi.

14 Oma vastuses saatsid need ametiasutused komisjonile 18. veebruari 2003. aasta auditeerimisaruande, millest nähtub, et:

- Itaalia pädevad tolliasutused andsid 27. veebruaril ja 7. aprillil 1997 eeskätt Fonderie SpA-le (edaspidi „Fonderie”) mitu luba kahe C-tüüpi eratollilao rajamiseks ja seal hoitavate alumiiniumikangide, mis kuuluvad tariifirubriiki 7601, millele vastab tollimaksumäär 6%, tollikontrolli all ümbertöötamiseks alumiiniumijäätmeteks, mis kuuluvad tariifirubriiki 7602 ja mis on tollimaksuvabad;

- kõnealused load anti välja vastuolus ühenduse tollieeskirjadega, mistõttu jäid aastatel 1997–2002 ühenduse omavahendid kindlaks määramata ja sisse nõudmata, kusjuures tollivõla suurus ulatus hinnanguliselt 46,6 miljardi Itaalia liirini;

- pärast samas sektoris tegutseva äriühingu kaebust tunnistasid pädevad ametiasutused 4. detsembril 2002 kõnealused load kehtetuks ja määrasid kindlaks ühenduste omavahendite maksu;

- lisaks asjaomastele äriühingutele peeti tollivõla ja ebaseaduslike lubade väljastamise eest vastutavaks ka teatud Itaalia tolliametnikke ning sellega seoses algatati nende suhtes kriminaalmenetlus „ulatusliku salakaubaveo” ja „avalike dokumentide võltsimise” tunnustel.

- 15 Itaalia ametiasutused esitasid 30. septembri 2005. aasta kirjas komisjonile täiendavat teavet, millest nähtub, et saamata jäänud ühenduse tulu suurus ulatus 22730818,35 euroni ja see kanti 2003. aasta märtsis, juunis ja juulis B-arvestusse vastavalt määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punktile b.
- 16 Pärast Itaalia ametiasutuste ja komisjoni vahelist kirjavahetust saatis viimane Itaalia Vabariigile 23. märtsil 2007 märgukirja, milles kutsus seda liikmesriiki andma võimalikult kiiresti komisjoni käsutusse summa suuruses 22730818,35 eurot, mis vastab omavahendite suurusele, mille see liikmesriik oli ise kindlaks määranud, ning kanda see vastavalt määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punktile a A-arvestuse igakuise aruande lisasse.
- 17 Itaalia ametiasutused vastasid 7. mai 2007. aasta kirjaga, milles nad ei nõustunud komisjoni seisukohaga. Eelkõige väitsid Itaalia ametiasutused, et käesolevas asjas ei ole tegemist ametiasutuste poolse „rikkumise” ega „hooletusega”, vaid teiste isikute tahtliku ebaseadusliku tegevuse kahjuliku mõjuga, mida ei saa omistada liikmesriigile.
- 18 Komisjon saatis 23. oktoobril 2007 Itaalia Vabariigile põhjendatud arvamuse, mille palus viimasel võtta vajalikud meetmed kahe kuu jooksul pärast põhjendatud arvamuse kättesaamist, et kanda ühenduse omavahenditena komisjonile üle 22730818,35 eurot. Itaalia ametiasutused vastasid põhjendatud arvamusele 24. detsembril 2007, korrates oma vastuväiteid komisjoni etteheidetele.
- 19 Neil asjaoludel otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

- 20 Euroopa Kohtu presidendi 3. detsembri 2008. aasta määrusega lubati Saksamaa Liitvabariigil astuda menetlusse Itaalia Vabariigi nõuete toetuseks.

Hagi

Otsuse 2000/597 artikli 8 ja määruse nr 1150/2000 artiklite 2, 6, 10, 11 ja 17 rikkumist puudutav väide

Poolte argumendid

- 21 Komisjon väidab – märkides, et Itaalia tolli arvamuse kohaselt kujutab nii ebaseaduslike lubade väljastamine kui ka asjaomaste tolliprotseduuride läbiviimine liikmesriigi ametiisikute poolt toimepandud pettuse tagajärge –, et Itaalia Vabariik ei või keelduda vastutusest tema nimel sooritatud haldustoimingute tagajärgede eest. Seega tuleb Itaalia Vabariigil – ootamata ära kriminaalmenetluse tulemust ja võlgnikelt sissenõudmise menetluse lõppu – võtta enda kanda tema haldusorganite tegutsemisest tulenevad rahalised tagajärjed. Seega on teisejärgulise tähtsusega see, kas rikkumine on omistatav Itaalia ametiasutusele kas selle töötajate eksimuse või pettuse, puuduliku järelevalve või järjepideva eeskirjade eiramise tõttu.

- 22 Komisjon väidab, et ühenduse omavahendite süsteemi raames, võttes arvesse lojaalse koostöö põhimõtet, ei ole vastuvõetav see, kui liikmesriik vabaneb kohustusest seoses tollivõlga, mis tekkis selle liikmesriigi enda ametiasutuse tegevuse tulemusel. Sellest tuleneb, et käesoleval juhul ei ole ühendus kohustatud kandma võlgnikelt tollivormistusjärgse sissenõudmise toimingutega seotud rahalisi riske.
- 23 Itaalia Vabariik märgib, et käesoleva asja aluseks olevad asjaolud on vaieldamatult seotud kriminaalkorras karistatava õigusrikkumisega. Kuna kriminaalvastuse korral kujutab see endast subjektiivset tunnust, ei saa kõnealuseid asjaolusid mingil juhul omistada haldusasutusele, kuhu korrumppeerunud ametnikud kuulusid.
- 24 Itaalia Vabariik tuletab meelde, et määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 kohaselt on liikmesriigid kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjoni käsutusse andmise kohustusest vabastatud sellisel juhul, kui kõnealused summad on vääramatu jõu tõttu sisse nõudmata jäänud. See liikmesriik leiab, et vääramatu jõu tingimused on täidetud, kui kahjustatud isik tegi kõik endast oleneva, kuid tema tahtest sõltumatutel asjaoludel, mis on seotud tahtliku tegevuse ja pettusega, ei olnud tal võimalik seaduse rikkumist ära hoida. Tolliametnike õigusvastane tegevus toimus väljaspool haldusasutuse tegevust ning temalt nõutavat järelevalvet ja kontrolli. Seega ei saa Itaalia Vabariigile omistada objektiivset vastutust ühenduse omavahendite tasumise eest, võttes arvesse nende tegude eest vastutavate isikute vastu algatatud kriminaal- ja tsiviilmenetlust ning kõnealuse tegevuse kontrollimisel ja sanktsioonide rakendamisel üles näidatud ilmset hoolsust.
- 25 Komisjon täpsustab oma repliigis, et vääramatu jõud kujutab endast täieliku maksuvabastuse aluseks olevat asjaolu, kui see tuleneb väljaspool selle organi tegevust

toimunud sündmusest, kus kahju tekitanud sündmus aset leidis, mille kahjulikke tagajärgi tuleb sellel organil taluda. Käesolevas asjas toimus ametnike tahtlik tegevus seevastu selles ametiasutuses, millele kõnealuste ametnike tegevust omistatakse. See-ga ei ole tegemist vääramatu jõu juhtumiga, vaid siseriikliku haldusasutuse õigusvas-tase tegevusega, mis on otseselt omistatav Itaalia Vabariigile.

- 26 Nimetatud liikmesriik väidab vastu, et kui ametnik tegutseb enda õigusvastastes hu-vides, eirates täielikult talle kuuluvaid ametniku staatusest tulenevaid kohustusi, siis asetab ta ennast väljapoole haldussüsteemi, kuhu ta kuulub. Kui see ei oleks nii, siis kaasneks siseriikliku haldusasutuse ametniku mis tahes süülise tegevusega, kaasa ar-vatud pettus, juhtkonna – käesoleval juhul liikmesriigi, kellega kõnealuse tegevuse toimepannud isik abstraktselt seotud on – vastutus.
- 27 Saksamaa Liitvabariik väidab menetlusse astuja seisukohtades, et komisjon ei või nõuda põhjendatud arvamuses ette nähtud tähtajaks ühenduse omavahendite tema käsutusse andmist, kuna selleks kuupäevaks ei olnud toimunud kõnealusele liikmes-riigile omistatavat kohustuste rikkumist.
- 28 Saksamaa Liitvabariik väitab esitaks, et Itaalia ametiasutustel oli õigus kanda omava-hendid B-arvestusse ja mitte A-arvestusse, kuna tegemist oli kindlaksmääratud mak-suga, mida ei oldud veel sisse nõutud ja mille kohta ei oldud antud ka tagatist. Lisaks tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kindlaksmääratud summasid ei pea üle kandma B-arvestusest A-arvestusse.

- 29 Saksamaa Liitvabariik meenutab veel, et muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti b ja artikli 10 lõike 1 teise lõigu koosmõjust tuleneb põhimõte, et B-arvestusse kantud maksude komisjoni käsutusse andmise kohustus eeldab igalt liikmesriigilt nende summade eelnevat sissenõudmist.
- 30 Sellest põhimõttest võib kõrvale kalduda üksnes erandkorras, muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõigete 2–4 põhjal. Saksamaa Liitvabariik lisab, et need muudetud määruse nr 1150/2000 sätted näevad ette tingimused, mille korral on liikmesriik vabastatud kohustusest anda ühenduse käsutusse B-arvestusse kantud omavahendid, millest ühe kohaselt peab olema täidetud nõue, et neid summasid ei ole võimalik sisse nõuda. Saksamaa valitsuse arvates on liikmesriik – juhul kui nimetatud tingimus ei ole täidetud, ehk summasid, mille siseriiklikud ametiasutused on kuulutanud sissenõudmisele mittekuuluvateks, saab tegelikult sisse nõuda – erandkorras kohustatud andma omavahendid komisjoni käsutusse ja tegema seda ka enne nende sissenõudmist.
- 31 Käesolevas asjas ei kuulutanud siseriiklikud ametiasutused kõnesolevaid summasid sissenõudmisele mittekuuluvateks ega kandnud neid sissenõudmisele mittekuuluvate summade hulka. Sellisel juhul tuleb oodata muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 kolmandas lõigus sätestatud viieaastase tähtaja möödumist, mis hakkab kulgema omavahendise B-arvestusse kandmisest, enne kui komisjon võib nõuda Itaalia Vabariigilt nimetatud summade tasumist. Kuna see tähtaeg ei olnud 2008. aasta juuliks möödunud, võib järeldada, et nimetatud liikmesriik ei olnud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel, ehk 2007. aasta detsembri lõpus, oma kohustusi rikkunud.

32 Oma vastuses väidab komisjon, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 40 neljanda lõigu ja Euroopa Liidu Kohtu kodukorra artikli 93 lõike 4 kohaselt ei või menetlusse astuja oma menetlusse astumise avalduses esitada väiteid, mis muudavad või muudetakse hagiavalduses esitatud vaidluse raame. Seega tuleb Saksamaa valitsuse muudetud määrust nr 1150/2000 puudutavad argumendid tunnistada vastuvõetamatuks, kuna need väljuvad täielikult poolte poolt määratletud õiguslikust raamistikust ega ole Itaalia ametiasustuste poolt esitatud märkuste osas asjassepuutuvad.

33 Igal juhul ei ole need argumendid põhjendatud, kuna esiteks ei ole muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõigetes 2–4 sätestatud erimenetlus tervikuna asjakohane, ja teiseks ei ole selles sätestatud viieaastane tähtaeg kohaldatav. Komisjoni arvates kuulub nimetatud menetlus kohaldamisele üksnes õiguspäraselt B-arvestusse kantud omavahendite puhul, mida ei saa ühenduse käsutusse anda, kuna need on sissemõeldmisele mittekuuluvad. Seevastu käesolevas asjas kanti kõnesolevad summad B-arvestusse Itaalia ametiasutuste eksimuse tõttu, kuna viimased oleksid pidanud kõnealused omavahendid kandma A-arvestusse nende kaupade importimise ja selle järgnenud tollivormistuse ajal, mille osas nimetatud ametiasutused ebaseaduslikud load väljastasid.

Euroopa Kohtu hinnang

34 Nagu tuleneb otsuse 2000/597 artikli 8 lõikest 1, nõuavad liikmesriigid selle otsuse artikli 2 lõike 1 punktides a ja b nimetatud ühenduste omavahendid sisse ja on kohustatud need andma komisjoni käsutusse.

- 35 Määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõigete 1 ja 2 kohaselt võtavad liikmesriigid kõik vajalikud meetmed, et tagada selle määruse artiklis 2 kindlaks määratud maksudele vastavate summade komisjonile kasutatavaks tegemine. Liikmesriigid on sellest kohustusest vabastatud üksnes sellisel juhul, kui kõnealused summad on vääramatul jõu tõttu sisse nõudmata jäänud või kui ilmneb, et sissenõudmine on lõplikult võimatu neist mittesõltuvatel põhjustel (vt selle kohta 15. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-392/02: komisjon vs. Taani, EKL 2005, lk I-9811, punkt 66).
- 36 Käesolevas asjas ei ole vaidlustatud ei tollivõlga ega omavahendite summat, kuna viimase on kindlaks määranud Itaalia ametiasutused.
- 37 Itaalia Vabariik väidab, et omavahendid jäeti sisse nõudmata mitte siseriiklike ametiasutuste haldusvea, vaid pettuse tõttu, mille panid toime tolliametnikud, kes tegutsesid kokkuleppel rikkumisega seotud äriühingute juhtidega. Sellise käitumise tagajärjel katkeb põhjuslik seos ametiasutuse juhtkonna ja kahju tekitanud teo vahel, mistõttu on tegemist vääramatul jõu olukorraga määruse nr 1150/200 artikli 17 lõike 2 tähenduses.
- 38 See argument ei ole vastuvõetav.
- 39 Esiteks tuleb märkida, et kõigi riigiorganite käitumine on põhimõtteliselt omistatav riigile. Riigiorgani koosseisu kuuluvad kõik isikud ja üksused, kellel on selle liikmesriigi siseriikliku õiguse alusel vastav staatus. Seda järeldust ei lükka ümber asjaolu, et mõne sellise isiku või üksuse tegevus, kellel on õigus oma ülesannete täitmisel

riigivõimu teostada ja kes riigivõimu esindavad, on õigusvastane, ületab neile isikutele või üksustele antud pädevust või on vastuolus kõrgemalseisvate ametnike suunistega.

- 40 Käesolevas asjas nähtub Itaalia ametiasutuste poolt komisjonile saadetud 18. veebruari 2003. aasta siseauditeerimisaruandest, et vastavalt 27. veebruari ja 7. aprilli 1997. aasta otsustega andsid pädevad tolliasutused Fonderiele ebaseaduslikud load kahe C-tüüpi eratollilao rajamiseks ja neis hoitavate alumiiniumikangide ümbertöötamiseks alumiiniumijäätmeteks, mille tulemusena kohaldati kõnesolevate toodete suhtes tollimaksuvabastust võimaldavat protseduuri, kuigi harilikult kuuluvad need tollimaksuga maksustamisele.
- 41 Nimetatud aruandest nähtub ka, et nende rikkumiste tagajärjel jäeti liidu omavahendite maks kindlaks määramata ja seda ei nõutud sisse ajavahemikus 1997–2002.
- 42 On selge, et ajal, mil tolliametnikud väljastasid ebaseaduslikud load, täitsid nad oma ametikohustusi.
- 43 Nimetatud toiminguid, mille sooritasid ametnikud oma ametikohustusi täites, tuleb pidada vastava ametiasutuse poolt tehtud toiminguteks.
- 44 Neil asjaoludel on ilmne, et siseriikliku ametiasutuse õigusvastane tegevus on omistatav Itaalia Vabariigile.

- 45 Lisaks tekib küsimus, kas see liikmesriik võib põhjendatult tugineda vääramatule jõule määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 tähenduses, selleks et vabaneda kindlaks-määratud maksudele vastavate summade ühenduse käsutusse andmise kohustusest.
- 46 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb vääramatu jõu all mõista vääramatu-le jõule tugineva isiku tahtest sõltumatuid ebatavalisi ja ettenägematuid asjaolusid, mis ei ole selle isiku kontrolli all ja mille tagajärgi ei olnud kogu rakendatud hool-susele vaatamata võimalik vältida (vt eelkõige 5. veebruari 1987. aasta otsus kohtu-asjas 145/85: Denkavit Belgie, EKL 1987, lk 565, punkt 11; 5. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/02: komisjon vs. Saksamaa, EKL 2006, lk I-9659, punkt 89, ja 5. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-377/03: komisjon vs. Belgia, EKL 2006, lk I-9733, punkt 95).
- 47 Üks vääramatu jõu tunnus on vääramatule jõule tugineva isiku jaoks ebatavalise sünd-muse toimumine, st sellise asjaolu ilmumine, mille üle sellel isikul puudub kontroll.
- 48 Lisaks, nagu märgib kohtujurist oma ettepaneku punktis 31, ei saa Itaalia Vabariik – püüdes end kogu vastutusest vabastada – vääramatu jõu esinemise põhjendamiseks väita, et rikkumist ei avastatud tavapärase kontrolli käigus, vaid alles konkureeriva ettevõtja esitatud kaebuse alusel. Kuna käesoleval juhul kuulub tollimaksu sissenõud-mata jätmise põhjus Itaalia Vabariigi vastutusalasse, ei oma enam tähtsust, milliste konkreetsete meetmete abil oleks või ei oleks olnud võimalik kõnealuste ebaseadusli-ke tehingute tegemist vältida.
- 49 Eelmistes punktides esitatud kaalutlused viitavad sellele, et käesoleval juhul ei saa kõnesolevate tolliametnike käitumist pidada selle ametiasutuse tahtest sõltumatuks,

kuhu nad kuuluvad. Lisaks ei ole tõendatud, et Itaalia Vabariigile omistatava käitumise tagajärgi ei olnud võimalik vältida hoolimata hoolsusest, mida see liikmesriik võis rakendada. Seega ei saa see liikmesriik tugineda vääramatule jõule, et vabaneda liidu omavahendite komisjoni käsutusse andmise kohustusest.

50 Lõpuks tuleb meenutada seoses Itaalia Vabariigi kohustusega anda kindlaksmääratud maksudele vastav summa komisjoni käsutusse, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kuigi liikmesriigi tolli tehtud vea tagajärjel ei nõutud liidu omavahendeid sisse, ei sea see kahtluse alla kõnealuse liikmesriigi kohustust maksta kindlaksmääratud maksu ja viivitusintressi (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Taani, punkt 63, ja 19. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-275/07: komisjon vs. Itaalia, EKL 2009, lk I-2005, punkt 100).

51 Sellisel juhul rikub liikmesriik, kes hoidub ühenduste omavahendite maksu kindlaksmääramisest ja vastava summa komisjoni käsutusse andmisest, ilma et ükski määruse nr 1550/2000 artikli 17 lõikes 2 ette nähtud tingimustest oleks täidetud, ühenduse õigusest ja eelkõige otsuse 2000/597 artiklitest 2 ja 8 tulenevaid kohustusi (vt 18. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas 19/05: komisjon vs. Taani, EKL 2007, lk I-8597, punkt 32).

52 Lisaks tuleb seoses Saksamaa Liitvabariigi menetlusse astumisega Itaalia Vabariigi nõuete toetuseks teha järgmised märkused.

- 53 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 40 lõike 4 kohaselt piirdub menetlusse astumise avaldus ühe poole nõuete toetamisega.
- 54 Samuti sätestab Euroopa Kohtu kodukorra artikli 93 lõige 5 eeskätt, et menetlusse astuja seisukohad sisaldavad menetlusse astuja väiteid ja argumente.
- 55 Paludes – nagu Itaalia Vabariik – jätta komisjoni hagi rahuldamata, esitab Saksamaa Liitvabariik menetlusse astuja seisukohtades lisaks Itaalia Vabariigi nõuete toetuseks esitatud väidetele täiendava vastuväite. Seega ei ole Saksamaa Liitvabariik nii toimides rikkunud eespool viidatud Euroopa Kohtu põhikirja ja kodukorra sätteid (vt selle kohta 23. veebruari 1961. aasta otsus kohtuasjas 30/59: *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg vs. Ülemamet*, EKL 1961, lk 1, ja 15. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-501/00: *Hispaania vs. komisjon*, EKL 2004, lk I-6717, punktid 131–157).
- 56 Seetõttu tuleb Euroopa Kohtul analüüsida Saksamaa Liitvabariigi poolt esitatud menetlusse astuja seisukohti.
- 57 Saksamaa Liiduvabariigi väide, mille kohaselt Itaalia Vabariik ei rikkunud põhjendatud arvamuses kehtestatud tähtaja jooksul oma kohustusi, põhineb eeldusel, et määrusega nr 2028/2004 määrusesse nr 1150/2000, ja eelkõige selle artikli 17 lõikesse 2 tehtud muudatused on käesolevas asjas kohaldatavad.
- 58 Saksamaa Liitvabariik väidab, et kuna Itaalia ametiasutused ei kuulutanud kõnesolevaid summasid sissenõudmisele mittek kuuluvateks ega pidanud neid sissenõudmisele mittek kuuluvateks, tuleb oodata muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2

sätetatud viieaastase tähtaja möödumist, mis hakkab kulgema omavahendise B-arvestusse kandmisest – st alates 2003. aasta märtsist, juunist ja juulist – enne kui komisjon võib nõuda Itaalia Vabariigilt nende maksude tasumist. Kuna see tähtaeg ei olnud 2008. aasta juuliks möödunud, võib järeldada, et nimetatud liikmesriik ei olnud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel, ehk 2007. aasta detsembri lõpus, oma kohustusi rikkunud.

- 59 Selles küsimuses tuleb meenutada, et käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse eesmärk on tuvastada, kas Itaalia Vabariik rikkus ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi, kuna jättis komisjoni käsutusse andmata liidu omavahendid, mis tulenevad aastatel 1997–2002 toimunud imporditehingutest ja mille osas kindlaks määratud maksu kandis nimetatud liikmesriik 2003. aasta märtsis, juunis ja juulis B-arvestusse, kusjuures määrus nr 2028/2004 jõustus alles 28. novembril 2004.
- 60 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kohaldatakse üldiselt menetlusnorme nende jõustumise hetkel kõikide pooleliolevate vaidluste suhtes, samas kui materiaalõigusnorme ei kohaldata enne nende jõustumist tekkinud olukorra suhtes (vt eelkõige 12. novembri 1981. aasta otsus liidetud kohtuasjades 212/80 kuni 217/80: Meridionale Industria Salumi jt, EKL 1981, lk 2735, punkt 9, ja 1. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-361/02 ja C-362/02: Tsapalos ja Diamantakis, EKL 2004, lk I-6405, punkt 19).
- 61 Muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõige 2 kehtestab uue korra, mis võimaldab liikmesriikide ametiasutustel kas kuulutada teatud kindlaksmääratud maksudele vastavad summad sissenõudmisele mittekuuluvateks või lugeda need sissenõudmisele mittekuuluvateks hiljemalt viis aastat pärast kuupäeva, mil summad kindlaks

määrati. Need summad kustutatakse lõplikult B-arvestusest ja kui komisjon ei sea kahtluse alla selle liikmesriigi poolt esitatud vääramatule jõule tuginemise põhjuseid või muid temast mittesõltuvaid põhjuseid, siis vabaneb liikmesriik nimetatud summade komisjoni käsutusse andmise kohustusest.

62 Määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 muutmisega soovis liidu seadusandja luua uue korra, mis kõrvaldaks vana, eraldi raamatupidamisarvestust ette nägeva süsteemi puudused ja nägi ette teatud kindlaksmääratud maksusummade, mida ei olnud võimalik sisse nõuda, kustutamise B-arvestusest, ilma et liikmesriik oleks kohustatud need summad komisjoni käsutusse andma.

63 See eesmärk tuleneb eeskätt määruse nr 2028/2004 põhjendusest 6, mille kohaselt „1989. aastal loodud kahe eraldi raamatupidamisarvestuse süsteemi eesmärgiks oli teha vahet sissenõutud ja sissenõudmata maksude vahel. Eraldi raamatupidamisarvestuse [B-arvestus] kirjete eemaldamiseks kasutatava korra osas on nimetatud süsteemi oma eesmärgid täitnud ainult osaliselt. Euroopa Kontrollikoja ja komisjoni kontrollide käigus on rõhutatud korduvaid kõrvalekaldeid eraldi raamatupidamisarvestuses [B- arvestus], mille tulemusel ei peegelda arvestus tegelikku olukorda sissenõutud maksude osas. Eraldi raamatupidamisarvestusest [B- arvestus] tuleks kustutada need summad, mille sissenõudmine pärast teatavat ajavahemikku on ebatõenäoline ning mille säilitamise tulemuseks on ebaõige saldo. [...]”.

64 Kuna tegemist on menetlusnormiga, tuleb käesoleva otsuse punktis 60 viidatud kohtupraktikast lähtuvalt käesolevas kohtuvaidluses kohaldada neid norme.

- 65 Siiski tuleb kõigepealt märkida, et liikmesriikidele antud võimalus vabaneda kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjoni käsutusse andmise kohustusest eeldab mitte üksnes seda, et täidetud on muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 sätestatud tingimused, vaid ka seda, et need maksud kantakse nõuetekohaselt B-raamatupidamisarvestusse.
- 66 Määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõige 1 näeb ette, et liikmesriigi raamatupidamisarvestust peab iga liikmesriigi riigikassa või iga liikmesriigi määratud asutus. Sama artikli lõike 3 punktide a ja b alusel on liikmesriigid kohustatud vastavalt selle määruse samale artiklile kindlaksmääratud maksud kandma A-arvestusse hiljemalt esimesel tööpäeval pärast maksu kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäeva, välistamata siiski õigust kanda sama tähtaja jooksul B-arvestusse kindlaksmääratud maksud, mis „on veel sisse nõudmata” ning mille kohta „ei ole antud tagatist”, ning kindlaksmääratud maksud, „mille kohta on antud tagatis, [kuid mis on] vaidlustat[ud] ning [mis] võivad vaidluste lahendamise tulemusena muutuda” (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa, punkt 74).
- 67 Lisaks sätestab määruse nr 1150/2000 artikli 9 lõige 1 omavahendite ühenduse käsutusse andmise kohta, et iga liikmesriik kannab omavahendid nimetatud määruse artiklis 10 ette nähtud korras kontole, mis avatakse komisjoni nimel. Vastavalt viimati nimetatud sätte lõikele 1 tehakse pärast sissenõudmiskulude mahaarvamist kanne omavahendite kohta hiljemalt maksu sama määruse artiklis 2 ette nähtud korras kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäevale järgneval esimesel tööpäeval, välja arvatud selle määruse artikli 6 lõike 3 punkti b alusel B-arvestusse kantud maksude osas, mille puhul tuleb sissekanne teha hiljemalt maksude „sissenõudmise” kuule järgneva teise kuu 19. kuupäevale järgneval esimesel tööpäeval (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa, punkt 75).

- 68 Omavahendite B-arvestusse kandmine viitab seega erakorralisele olukorrale, mida iseloomustab asjaolu, et liikmesriik võib kas jätta kindlaksmääratud maksudele vastavad summad komisjoni käsutusse andmata pärast maksusumma kindlaksmääramist, kuna need on veel sisse nõudmata, nagu on sätestatud määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punktis b, või on liikmesriik vabastatud omavahendite komisjoni käsutusse andmise kohustusest vääramatu jõu tõttu või temast mittesõltuvatel teistel põhjustel, nagu on sätestatud selle määruse artikli 17 lõikes 2.
- 69 Neil asjaoludel peab liikmesriik selleks, et nimetatud erakorralisele olukorrale viitavad asjaolud kehtiksid, kindlaksmääratud maksu B-arvestusse kandma kooskõlas liidu õigusega.
- 70 Käesolevas asjas tuleneb Fonderie poolt aastatel 1997–2002 tehtud imporditehingutelt tasumisele kuuluva omavahendite maksu kindlaks määramata ja sisse nõudmata jätmise Itaalia tolliametnike tegevusest, mis on – nagu Euroopa Kohus märgib käesoleva otsuse punktis 44 – omistatav Itaalia Vabariigile.
- 71 Kui nimetatud tegevuses oleks järgitud eeskätt määruse nr 1150/2000 artikli 2 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 6 lõike 3 punktis a sätestatud kohustusi, oleks kõnesolev omavahendite maks kindlaks määratud pärast asjaomaste imporditehingute tegemist ja sellega seotud tollivormistust, ning seega oleks see maks kantud A-arvestusse hiljemalt esimesel tööpäeval pärast maksu kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäeva.
- 72 Seega – nagu märgib kohtujurist oma ettepaneku punktis 77 – tuleb Itaalia Vabariiki ühelt poolt ajavahemiku 1997–2002 osas kohelda nii, nagu ta oleks maksu kindlaks

määranud ja A-arvestusse kandnud. Teiseks ei saa Itaalia Vabariik tugineda sellele, et B-arvestusse kandmise tingimused olid täidetud, kuna asjaomaseid makse kindlaks määramata jättes tingis ta ise määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti b kohaldamise tingimuste tekkimise.

73 Kuna Itaalia ametiasutused kandsid omavahendite maksu ebaseaduslikult B-arvestusse, ei kuulu muudetud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 sätted tema suhtes kohaldamisele.

74 Seega tuleb Saksamaa Liitvabariigi täiendav vastuväide tagasi lükata.

EÜ artikli 10 rikkumist puudutav väide

75 Mis puudutab EÜ artikli 10 rikkumist, millele komisjon muu hulgas tugineb, siis piisab sellest, kui märkida, et selles artiklis sätestatud üldiste kohustuste rikkumist ei saa tuvastada eraldi otsuse 2000/597 artiklis 8 ja määruse nr 1150/2000 artiklites 2, 6, 10, 11 ja 17 sätestatud üksikasjalikumate kohustuste rikkumisest (vt selle kohta eespool viidatud 18. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas komisjon vs. Taani, punkt 36).

- 76 Kõigist eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb asuda seisukohale, et kuna Itaalia Vabariik keeldus komisjoni käsutusse andmast omavahendeid, mis vastavad tollivõlale, mis tekkis selle tõttu, et Baris asuv Direzione compartimentale delle dogane per le Regioni Puglia e Basilicata väljastas alates 27. veebruarist 1997 nõuetevastaselt load Tarantos C-tüüpi tolliladude rajamiseks ja käitamiseks, ning pärast seda tollikontrolli all töötlemise ja seestöötlemise load, mis tühistati 4. detsembril 2002, siis on Itaalia Vabariik rikkunud otsuse 2000/597 artiklist 8 ning määruse nr 1150/2000, artiklist 2, 6, 10, 11 ja 17 tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

- 77 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Itaalia Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista. Sama artikli lõike 4 kohaselt kannab Saksamaa liitvabariik ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

- 1. Kuna Itaalia Vabariik keeldus komisjoni käsutusse andmast omavahendeid, mis vastavad tollivõlale, mis tekkis selle tõttu, et Baris asuv Direzione compartimentale delle dogane per le Regioni Puglia e Basilicata väljastas alates 27. veebruarist 1997 nõuetevastaselt load Tarantos C-tüüpi tolliladude asutamiseks ja haldamiseks, ning pärast seda tollikontrolli all töötlemise ja**

seestöötlemise load, mis tühistati 4. detsembril 2002, siis on Itaalia Vabariik rikkunud nõukogu 29. septembri 2000. aasta otsuse 2000/597/EÜ, Euratom Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta artiklist 8 ning nõukogu 22. mai 2000. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 1150/2000, millega rakendatakse ühenduste omavahendite süsteemi käsitlev otsus 94/728/EÜ, Euratom artiklitest 2, 6, 10, 11 ja 17 tulenevaid kohustusi.

2. Mõista kohtukulud välja Itaalia Vabariigilt.

3. Saksamaa Liitvabariik kannab ise oma kohtukulud.

Allkirjad